

Joan Ambrós i Lloreda Per Catalunya i la llibertat

Joan Corbalán i Gil; Consol Garcia-Moreno

Col·lecció Vicenç Plantada, núm. 7, Centre d'Estudis Molletans,
Mollet del Vallès, juny 2002, 369 pàg.

Ressenya

M. Dolors Bernal i Creus
Antoni Lardin i Oliver
Historiadors

El Centre d'Estudis Molletans (CEM) va presentar durant el juny del 2002 el número 7 de la seva col·lecció Vicenç Plantada: *Joan Ambrós i Lloreda. Per Catalunya i la llibertat*. En poc temps el CEM ha omplert un petit forat de la història recent de la ciutat de Mollet, el primer terç del segle XX, amb la publicació de tres llibres que en podríem dir bàsics per al coneixement del Mollet d'aquesta època: ens referim a l'obra de M. Àngels Suárez, *La Segona República i la Guerra Civil a Mollet del Vallès* (2000), a la de Joan Corbalán i Antoni Ladín, *Josep Fortuny i Torrents. Una biografia política* (2000), i, dos anys més tard, aquesta obra que ressenyem.

Es tracta d'una altra biografia d'un molletà, en aquest cas d'adopció, que s'implicà fins al moll dels ossos en la vida política, cultural i social. Joan Ambrós i Lloreda va néixer a Mataró l'any 1906 i la seva família s'instal·là a Mollet cap al final de la dècada

dels anys deu. Des d'aquest moment la seva integració al Mollet de l'època va ser total. Polifacètic de mena, va ser un dels protagonistes del món cultural molletà. El podem considerar un dels iniciadors del món sardanista molletà: va ocupar diversos càrrecs en aquesta societat, va escriure diverses lletres per a sardanes en col·laboració amb el seu amic el mestre Suñé, a més de participar com a cantaire en el cor El Clavell, juntament amb el seu pare. Fins i tot va participar en diverses obres teatrals. Tampoc no podem oblidar els diversos poemes que no va deixar d'escriure mai al llarg de la seva vida. Tot això, però, amb una fita important, la més important de la seva vida, la que el va guiar fins al final: la llibertat i Catalunya, tal com s'explica al títol. La seva vida política des de molt jove fins al final dels seus dies ha estat tot un descobriment, des dels anys vint i trenta del segle passat fins al final dels vuitanta és molt intensa i interessant, es-

pecialment quan part de la història de Mollet és explicada per un protagonista directe, i el franquisme i la transició s'expliquen amb uns ulls que ho veuen des de fora i, diguem-ne, amb el temps aturat.

L'obra se'ns presenta en dos grans apartats ben diferenciats. La primera part és una aproximació a la vida de Joan Ambrós. La segona part del llibre és la part més important, ja que presenta de manera exhaustiva la pràctica totalitat de l'obra escrita pel protagonista del llibre. Aquestes dues parts es divideixen temporalment en dues parts més, abans i després de la Guerra Civil (1936-1939). Podem afirmar que la recerca ha estat una part molt important de la feina dels autors, ja que fins aquell moment Ambrós era pràcticament un desconegut per a la població de Mollet; havia estat regidor de cultura durant la Guerra Civil, era l'autor de la lletra de l'himne de la ciutat i, dels seus escrits, només es coneixien les sardanes i els poemes, però Joan Ambrós va ser un personatge molt important a la ciutat vallesana del primer terç del segle XX.

La recerca portada a terme pels historiadors locals Joan Corbalán i Consol García-Moreno situa l'Ambrós encara adolescent en els inicis de l'Estat Català que fundà Francesc Macià, participant fins i tot en l'escola dels futurs oficials de l'exèrcit català. A Mollet va ser el cap de dos grups paramilitars que es van camuflar en un centre excursionista per tal de fer les pràctiques paramilitars corresponents que els havien de preparar per a do-

nar suport a la invasió de Prats de Molló que havia de protagonitzar el mateix Francesc Macià. La seva participació a l'Estat Català el va portar a ser jutjat durant els darrers anys de la Dictadura (1929-1931) mentre feia el servei militar a l'illa de Mallorca amb el grau de sergent, però malgrat les proves inculpatòries va ser absolt, conjuntament amb la majoria de companys. Durant aquests anys de la Dictadura Ambrós participa activament en associacions culturals locals malgrat que no s'oblidarà de boicotejar diversos actes del règim.

Aquesta ferma catalanitat el va fer entrar en els cercles polítics catalanistes i, especialment, en els republicans, i durant tota la seva vida va actuar conseqüentment amb aquests ideals i principis i va patir totes les conseqüències que se'n derivaren. Així, va ser un dels principals impulsors del Centre Catalanista Republicà (CCR) de Mollet juntament amb altres joves (i no tan joves) personalitats locals com el doctor Rosés, en Pedrerol, en Salvat, en Pi, en Castells, en Feliu Tura, en Josep Fortuny i tants d'altres... que tanta importància política tingueren durant el període 1930-1939 per al Mollet republicà. En la seva vida política Ambrós es va mantenir al principi fora de l'àmbit municipal i al servei del CCR, va entrar com a regidor el 1934 i ho va ser fins al 1938 (exceptuant el període d'octubre de 1934 a febrer de 1936) i va ocupar diverses regidories. El 1938 marxà al front (zona de Balaguer) quan la seva lleva va ser cridada i hi va viure experiències que també el marcaren significativament, com ara una execució o la gran camaraderia dels amics i companys en

situacions adverses i extremes. Amb la derrota dels republicans marxà a l'exili i va estar en camps de concentració i de treball al sud de França, una França pro nazi sota el control del general Pétain; hi va viure una altra guerra, però hi retrobà la seva família.

Aquests fets marquen un abans i un després en la seva vida. Durant els primers anys de l'exili (és a dir en plena Segona Guerra Mundial) sembla que manté la seva activitat política (a l'apartat dels annexos podem veure el seu carnet d'afiliat a ERC de 1945 a la zona de Corrèze); però un cop acabada i veient la impossibilitat de tornar a una Catalunya lliure i democràtica decideix sobreviure amb la seva família, instal·lant-se definitivament a Abbeville. La seva serà la història d'un exiliat de base, la de moltes i moltes persones que es van veure abocades a un abandonament dels seus caps, la història d'aquells que van patir l'exili i van sobreviure tot pensant en el retorn algun dia al seu país lliure, democràtic i en pau, tot plegat pensant en la seva enyorada i defensada república i tot el que representava.

La seva jubilació per malaltia el recuperà per a fer petits assaigs en diverses publicacions de l'exili català, però especialment a la revista *Mai no morirem*, sobre la vida dels exiliats, la seva visió sobre el franquisme, la lluita a l'interior (i a l'exterior) contra el franquisme i en favor de la democràcia, una visió força subjectiva de la transició política espanyola... una visió, com s'ha dit fins ara, força diferent de la que es tenia a l'interior del país, molt més practicista.

Tal com s'ha dit, la segona part del llibre és un ampli recull dels seus escrits, els escrits de tota una vida i amb la divisió temporal que va provocar la Guerra Civil.

Des dels escrits que els autors anomenen «Escrits de joventut» i que fan referència al Mollet polític i cultural, fins a les cròniques en diaris barcelonins dels quals va ser corresponçal, com *La Nau* o *La Publicitat*. Tot això acompanyat del seus primers poemes i de les primeres lletres de sardanes que acompanyaren la música del seu amic Suñé. D'aquest gruix hom destacaria els escrits que fan referència a l'articulació republicana de la població, ja que fins ara aquest tema havia sorgit principalment de la ploma dels historiadors locals i aquesta vegada, com ja s'ha dit anteriorment, en tenim la visió d'un dels principals personatges del moment, protagonista destacat d'aquests fets. Com dèiem la visió és força més fresca i de primera mà.

La segona part dels seus escrits –«Escrits de l'exili»– se centra principalment en els seus articles, petits assaigs, al *Mai no morirem*, i en l'epistolari amb els seus amics i amigues, especial-

ment amb la Teresa Ros, molt més directes i sincers. Aquí els seus records són els que protagonitzen els escrits i rememoren o fan referència a tot allò que ha viscut i que recorda amb enyorança: la joventut i la lluita política amagada sota la recuperació de la cultura i la llengua catalanes; les festes i diversions; els amics i tot el que van viure... especialment la tan idealitzada època de la República, plena d'alegries, progrés i llibertats; el seu pas per la Guerra Civil; el colpidor exili (com al seu escrit «A una dama de Sant Llorenç de Cerdans»), sempre amb una forta crítica al franquisme i els seus actes.

Amb el pas dels anys (arribada dels seixanta i setanta) el trobarem novament lluitant pels interessos de la seva Catalunya. La que ell recorda figura en molts altres escrits compromesos i que alguna vegada el portaren a tenir polèmiques amb persones de dintre del país que posaven en dubte la seva catalanitat pel sol fet de ser gran i haver viscut fora, unes polèmiques que el refermaren en les seves conviccions de sempre. La mort del dictador Franco i l'arribada de la transició tampoc s'escapen a la seva veu crítica (ni el referèndum, ni la

Constitució ni l'Estatut se n'escapen... i sempre sota la memòria de la seva República i la seva Catalunya, sempre recordades i enyorades, com si no haguessin passat els anys).

El seu retorn, el seu tan desitjat retorn, suposarà un reguitzell d'emocions per a Joan Ambrós. Tornar a una Catalunya democràtica i trobar-se amb els vells amics i coneguts, va ser viure una de les seves màximes il·lusions, però alhora el desencís que tot allò que recordava ja no hi era, havia desaparegut.

Els seus escrits són tot això, una visió personal i subjectiva que pot ser comparada a la de molts altres catalans que visqueren les seves mateixes situacions. Català i demòcrata fins a la medul·la, va morir a Abbeville el 1992 i hi va ser enterrat amb una senyera als acords del *Cant dels ocells* i amb terra catalana que ell mateix havia recollit en una de les seves estades aquí.

Joan Ambrós va viure fidel sempre als seus ideals i mai es va sotmetre a les imposicions, i els seus escrits són un reflex fidel de la seva vida.